

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozhodl samosoudkyní Mgr. Karolínou Tylovou, LL.M., ve věci

žalobce X
bytem X
zastoupen advokátem JUDr. Oldřichem Voženílkem
sídlem Matušova 982/9, 408 01 Rumburk

proti

žalované Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 29. 11. 2018, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 29. 11. 2018, č. j. X, a rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 9. 8. 2018, č. j. X, se zrušují pro vady řízení a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.

- II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci k rukám jeho právního zástupce JUDr. Oldřicha Voženíka na náhradě nákladů řízení částku 6 800 Kč ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Žaloba

1. Žalobou podanou u zdejšího soudu v zákonem stanovené lhůtě se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 29. 11. 2018, č. j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým byly jako opožděné zamítnuty jeho námitky proti rozhodnutí žalované jako správního orgánu I. stupně ze dne 27. 4. 2018, č. j. R X (dále jen „první rozhodnutí“), ve spojení s rozhodnutím žalované ze dne 9. 8. 2018, č. j. X dále jen „druhé rozhodnutí“) o povinnosti žalobce vrátit podle § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (dále jen „ZOPSZ“), za období od 1. 1. 2011 do 30. 4. 2012, přeplatek na starobním důchodu ve výši 165 272 Kč.
2. První žalobní bod spočíval v tvrzení, že žalovaná nesprávně posoudila splnění zákonných podmínek pro výplatu předčasného starobního důchodu žalobci za období od 1. 1. 2011 do 30. 4. 2012. Příjem žalobce z vedlejší samostatné výdělečné činnosti v kalendářním roce 2011 ani 2012 nedosáhl rozhodné částky podle § 10 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), tedy nevznikla mu zákonná povinnost účastnit se pojištění a platit pojistné. Dobrovolná účast žalobce na pojištění a placení pojistného v předmětném období neznamenala, že žalobce měl v tomto období příjem z vedlejší výdělečné činnosti ve výši rozhodné částky a že v důsledku toho měl ztratit nárok na výplatu předčasného důchodu.
3. V druhém žalobním bodu žalobce namítal, že žalovaná nesprávně posoudila jeho námitky (doručené žalované dne 7. 11. 2018 prostřednictvím e-mailu) proti druhému rozhodnutí jako opožděné. Žalobce argumentoval, že na běh desetidenní lhůty podle § 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů (dále jen „zákon o elektronických úkonech“), jejíž uplynutí má za následek náhradní doručení fikcí v případě doručování do datové schránky, se uplatní § 40 odst. 1 písm. c) zákona č. 500/2004, správního řádu (dále jen „správní řád“), tedy že případně-li konec této lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je jejím posledním dnem nejbližší následující pracovní den. Druhé rozhodnutí bylo právnímu zástupci žalobce dodáno do datové schránky dne 27. 9. 2018, desátý den následující po dni dodání datové zprávy do datové schránky byla neděle 7. 10. 2018 a tedy druhé rozhodnutí mu bylo doručeno až následující pracovní den v pondělí 8. 10. 2018. Posledním dnem třicetidenní lhůty pro podání námitek proti druhému rozhodnutí podle § 88 odst. 1 ZOPSZ byla proto středa 7. 11. 2018, kdy byly také námitky doručeny žalované prostřednictvím e-mailu. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2013, č. j. 5 Afs 76/2012-28, kterým argumentovala žalovaná, nemá dle žalobce s projednávanou věcí spojitost a

nadto je žalovanou zastávaná interpretace běhu lhůt v rozporu s judikaturou obecných soudů i Ústavního soudu.

4. Z uvedených důvodů žalobce navrhoval, aby soud napadené rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení a přiznal mu náhradu nákladů řízení.

II. Vyjádření žalované

5. V písemném vyjádření k žalobě žalovaná zrekapitulovala průběh správního řízení a setrvala na svém stanovisku, že námitky žalobce proti druhému rozhodnutí byly podány dne 7. 11. 2018 opožděně, protože toto rozhodnutí bylo právnímu zástupci žalobce doručeno do datové schránky fikcí podle § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech desátý den po dodání rozhodnutí do jeho datové schránky bez ohledu na to, zda se jednalo o sobotu, neděli či svátek.

III. Zjištění ze správního spisu

6. Žalobce podal dne 22. 2. 2018 žádost o úpravu výše důchodu podle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění za dobu výdělečné činnosti vykonávané současně s pobíráním starobního důchodu vypláceného v plné výši.
7. Prvním rozhodnutím ze dne 27. 4. 2018 žalovaná uložila žalobci podle § 118a odst. 2 ZOPSZ povinnost vrátit přeplatek na starobním důchodu ve výši 165 272 Kč, který mu vznikl za období od 1. 11. 2011 do 30. 4. 2012. Žalovaná konstatovala, že vyplácela žalobci v předmětném období starobní důchod přiznaný podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, ačkoliv mu jeho výplata nenáležela, neboť žalobce v předmětné době vykonával výdělečnou činnost v rozsahu zakládajícím účast na pojištění podle § 27 zákona o důchodovém pojištění. První rozhodnutí bylo doručeno žalobci dne 18. 6. 2018 a dne 26. 6. 2016 proti němu podal žalobce námitky.
8. Žalovaná druhým rozhodnutím ze dne 9. 8. 2018 změnila první rozhodnutí tak, že povinnost vrátit přeplatek na starobním důchodu podle § 118a odst. 2 ZOPSZ ve výši 165 272 Kč vznikla žalobci za období od 1. 1. 2011 do 30. 4. 2012. Dle žalované se podle § 88 odst. 8 ZOPSZ na řízení o námitkách vztahuje správní řád a podle § 87 správního řádu může napadené rozhodnutí zrušit nebo změnit správní orgán, který jej vydal. Vzhledem k tomu, že žalovaná po provedeném šetření zjistila, že ve výroku prvního rozhodnutí byly uvedeny nesprávné údaje (vznik přeplatku na předčasném starobním důchodu byl v prvním rozhodnutí chybně uveden od 1. 11. 2011 namísto od 1. 1. 2011), vydala jako orgán, který rozhodoval v I. stupni druhé rozhodnutí. Ve zbytku bylo druhé rozhodnutí odůvodněno totožně jako první rozhodnutí a obsahovalo poučení, že proti němu lze podat písemné námitky, jež mají odkladný účinek, u žalované nebo u kterékoliv okresní správy sociálního zabezpečení do 30 dnů ode dne následujícího po dni oznámení rozhodnutí, a že o nich rozhoduje žalovaná. Druhé rozhodnutí bylo doručeno právnímu zástupci žalobce fikcí dne 7. 10. 2018 a dne 7. 11. 2018 proti němu podal žalobce námitky.

9. Napadeným rozhodnutím žalovaná podle § 88 odst. 8 ZPOSZ ve spojení s § 92 odst. 1 správního řádu zamítla námitky žalobce ze dne 7. 11. 2018 jako opožděné. Zdůraznila, že druhé rozhodnutí bylo právnímu zástupci žalobce dodáno do jeho datové schránky dne 27. 9. 2018 a po uplynutí 10 dnů, aniž by se do schránky přihlásila oprávněná osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu, byla tato datová zpráva doručena fikcí podle § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech (tj. v neděli 7. 10. 2018). S odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2013, č. j. 5 Afs 76/2012-28, žalovaná uvedla, že pro počítání lhůty podle § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech se neuplatní pravidlo podle § 40 odst. 1 písm. c) správního řádu, a fikce doručení nastoupí desátý den ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky právního zástupce žalobce bez ohledu na to, zda poslední den lhůty připadl na pracovní den, sobotu, neděli či svátek. Vzhledem k uvedenému byl posledním dnem 30 denní lhůty pro podání námitek podle § 88 odst. 1 ZOPSZ den 6. 11. 2018. Poučení o možnosti podat námitky proti druhému rozhodnutí považovala žalovaná za správné.

IV. Posouzení věci krajským soudem

10. Napadené rozhodnutí a řízení jeho vydání předcházející krajský soud přezkoumal v řízení podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).
11. Nejvyšší správní soud setrvale judikuje, že v rozhodnutí o zamítnutí odvolání pro opožděnost nebo nepřipustnost podle § 92 odst. 1 správního řádu se odvolací orgán věcně nezabývá podaným odvoláním, posuzuje pouze jeho včasnost nebo přípustnost. V případě žaloby proti rozhodnutí o zamítnutí odvolání jako opožděného nebo nepřipustného je tedy správní soud oprávněn zkoumat v mezích žalobních bodů pouze to, zda se skutečně jednalo o opožděné nebo nepřipustné odvolání a zda tedy byl žalobce zkrácen na svých právech neprovedením odvolacího přezkumu. Pokud krajský soud dospěje k závěru, že odvolání bylo po právu zamítnuto jako nepřipustné nebo opožděné, žalobu zamítne, v opačném případě toto odvolací rozhodnutí zruší a věc vrátí žalované k dalšímu řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 5. 2011, č. j. 5 As 18/2011-81, všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).
12. Jinak je soud v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu zásadně oprávněn přezkoumávat napadené výroky správního rozhodnutí jen v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s. ř. s.).
13. Nejvyšší správní soud v usnesení rozšířeného senátu ze dne 8. 4. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009-84 však z uvedené zásady popsal výjimky. Výslovnou výjimku z dispoziční zásady obsahuje soudní řád správní jen v § 76 odst. 2, podle něhož soud vysloví i bez návrhu nicotnost rozhodnutí. Naproti tomu k vadám rozhodnutí podle § 76 odst. 1 s. ř. s. nepřihlíží soud z moci úřední vždy, neboť tak uvedené ustanovení nestanovuje. Judikatura Nejvyššího správního soudu ale dovodila, že i pokud žalobní námitky nesměřují proti vadám pořaditelným pod § 76 odst. 1 s. ř. s., může soud napadené správní rozhodnutí pro takové vady zrušit, avšak pouze bránil přezkumu rozhodnutí v mezích žalobních bodů, jinak by dispoziční zásada ztrácela smysl. Zrušení bez ohledu na žalobní námitky je v těchto případech pouhým důsledkem toho, že vady jsou tak závažného charakteru, že vylučují jiný postup a rozhodnutí soudu.
14. Řízení o námitkách jako řádném oprávněm prostředku proti rozhodnutí žalované ve věcech důchodového pojištění je upraveno v § 88 ZOPSZ. Podle § 88 odst. 6 ZOPSZ *námitky nelze podat proti rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení o námitkách nebo o odvolání*. Podle § 88 odst. 7 ZOPSZ *řízení o námitkách musí být vedeno odděleně od rozhodování orgánu sociálního zabezpečení v prvním stupni; nemohou se na něm podílet ani v něm rozhodovat osoby, které se účastnily řízení o vydání napadeného rozhodnutí*. Podle § 88 odst. 8 ZOPSZ *není-li v odstavcích 1 až 6 a 9 uvedeného ustanovení stanoveno jinak, vztahuje se na řízení o námitkách správní řád s tím, že § 90 odst. 1 písm. b), § 90 odst. 3 a § 90 odst. 6 věta druhá správního řádu se nepoužijí*.

15. Ustanovení § 86 odst. 6 ZOPSZ ukládá, že každé rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení ve věcech důchodového pojištění musí obsahovat poučení o možnosti podat námitky, lhůtu, ve které je možné námitky podat, od kterého dne se lhůta počítá, kdo o námitkách rozhoduje a u kterého orgánu se námitky podávají; v poučení se dále uvádí, kdy námitky nemají odkladný účinek.
16. Ustanovení § 87 správního řádu upravuje postup tzv. autoremedury, který spočívá v tom, že *správní orgán, který napadené rozhodnutí vydal, je může zrušit nebo změnit, pokud tím plně vyhoví odvolání a jestliže tím nemůže být způsobena újma žádnému z účastníků, ledaže s tím všichni, kterých se to týká, vyslovili souhlas. Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání.*
17. Důvodová zpráva k ZOPSZ uvádí, že námitkové řízení ve věcech důchodového pojištění je svou povahou a obsahem obdobné řízení odvolacímu. Smyslem tzv. autoremedury podle § 87 správního řádu je možnost, aby správní orgán, který napadené rozhodnutí vydal, jej mohl sám zrušit nebo změnit, pokud tím plně vyhoví účastníku řízení, aniž by věc podstupoval k projednání a rozhodnutí odvolacímu správnímu orgánu. V řízení o námitkách proti rozhodnutí ve věcech důchodového pojištění je k tzv. autoremeduře však třeba přistupovat za zohlednění jeho specifik podle § 88 ZOPSZ. Předně je třeba dodržet pravidlo obsažené v § 88 odst. 6 ZOPSZ zakazující podání dalších námitek proti rozhodnutí žalované o námitkách nebo o odvolání, které je třeba chápat jako *lex specialis* k ustanovení druhé věty § 87 správního řádu, které odvolání proti autoremedurnímu rozhodnutí obecně připouští. Z logického výkladu ve smyslu vztahu § 88 odst. 6 ZOPSZ a § 87 správního řádu ve smyslu pravidla *lex specialis derogat generali* plyne, že rozhodnutí o námitkách ve věcech důchodového pojištění podle § 88 odst. 8 ZOPSZ, byť učiněné v procesu tzv. autoremedury podle § 87 správního řádu, je rozhodnutím konečným, proti němuž není další řádný opravný prostředek přípustný. Na tom nemůže v posuzované věci nic změnit ani vadné poučení o přípustnosti řádného opravného prostředku v druhém rozhodnutí.
18. Žalovaná navíc vydala druhé rozhodnutí dne 9. 8. 2018 v procesu tzv. autoremedury, aniž by pro takový postup byly splněny zákonné podmínky. První podmínkou, která musí být splněna, aby správní orgán, který rozhodnutí vydal, mohl přistoupit k tzv. autoremeduře podle § 87 správního řádu, je, že svým rozhodnutím plně vyhoví odvolání. V řízení o námitkách ve věcech důchodového pojištění to znamená, že příslušný orgán sociálního zabezpečení plně vyhoví námitkám. Pokud žalobce žádal v námitkách ze dne 26. 6. 2018 zrušení celého prvního rozhodnutí, žalovaná pochybila, když k vypořádání námitek podle § 88 odst. 8 ZOPSZ ve spojení § 87 správního řádu v procesu tzv. autoremedury přistoupila tak, že druhým rozhodnutím pouze opravila chyby v psaní obsažené v prvním rozhodnutí a ve zbytku jej znovu vydala se stejným obsahem jako první rozhodnutí. Nadto žalovaná rovněž pochybila, když druhé rozhodnutí opatřila poučením o tom, že proti němu lze podat písemné námitky, jež mají odkladný účinek, u žalované nebo u kterékoliv okresní správy sociálního zabezpečení do 30 dnů ode dne následujícího po dni oznámení rozhodnutí, a že o nich rozhoduje

žalovaná. Jak soud rozvedl již výše, rozhodnutí o námitkách ve věcech důchodového pojištění podle § 88 odst. 8 ZOPSZ, byť učiněné v procesu tzv. autoremedury podle § 87 správního řádu, je rozhodnutím konečným, proti němuž není další řádný opravný prostředek přípustný. Žalovaná tím, že o řádně a včas podaných námitkách žalobce ze dne 26. 6. 2018 rozhodla podle § 88 odst. 8 ZOPSZ ve spojení § 87 správního řádu autoremedurním rozhodnutím, aniž by těmto námitkám žalobce plně vyhověla v souladu s § 87 správního řádu, zkrátala žalobce na jeho právech neprovedením odvolacího přezkumu prvního rozhodnutí ze dne 27. 4. 2018 v rámci řízení o řádném opravném prostředku.

19. Z toho, co bylo uvedeno výše, plyne, že v projednávané věci byla naplněna základní premisa, pro kterou musí zdejší soud přihlédnout k vadám řízení podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. z úřední povinnosti, neboť zjištěné podstatné vady řízení mohly způsobit nezákonnost rozhodnutí o věci samé a brání přezkumu napadeného rozhodnutí, které vůbec nemělo být vydáno.

V. Závěr a náklady řízení

20. Soud vzhledem k shora uvedenému považuje žalobu za důvodnou, proto zrušil napadené rozhodnutí žalované pro vady řízení podle § 78 odst. 1 s. ř. s. a § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. a podle § 78 odst. 3 s. ř. s. zrušil i vadné rozhodnutí žalované jako správního orgánu I. stupně, které mu předcházelo. V souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. soud současně vyslovil, že se věc vrací žalované k dalšímu řízení. Právním názorem, který soud ve zrušujícím rozsudku vyslovil, je v dalším řízení správní orgán dle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán a bude jeho povinností o námitkách podaných žalobcem dne 26. 6. 2018 rozhodnout meritorně.
21. Ve věci soud rozhodoval bez jednání v souladu s § 51 odst. 2 ve spojení s § 76 odst. 1 s. ř. s.
22. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.
23. Ve věci měl úspěch žalobce, soud mu proto proti žalované přiznal právo na náhradu nákladů řízení. Žalobce byl v řízení před soudem zastoupen advokátem, náleží mu tedy náhrada nákladů spojených se zastoupením. Tyto náklady spočívají v odměně advokáta za zastupování ve výši 2 x 3 100 Kč za 2 úkony právní služby, tj. převzetí a příprava zastoupení a podání žaloby (§ 1 odst. 1, § 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále je „advokátní tarif“), a v paušální náhradě hotových výdajů advokáta ve výši 2 x 300 Kč za 2 úkony právní služby (§ 13 odst. 3 a 4 advokátního tarifu). Soud tedy přiznal žalobci náhradu nákladů připadajících na jeho zastoupení ve výši 6 800 Kč a žalované uložil, aby tuto částku zaplatila k rukám právního zástupce žalobce v přiměřené lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Liberec 5. březen 2020

Mgr. Karolína Tylová, LL.M.
samosoudkyně